

Anne Provoost

Ik ben niet hoog

Ik ben niet hoog, lager dan het muurtje van keien dat om me heen staat. De lucht is zo zwart als ik nog zelden heb meegemaakt. Ik ben blootsvoets – mijn schoenveters kan ik niet strikken en met losse gympies val ik onvermijdelijk –, ik ben nog geen zes. Ik ben het licht van de peertjes in huis gevolgd, die in de gang en die in de keuken en de bijkeuken, en als er voorbij de bezemkast geen peertjes meer zijn, ga ik op de kou af. De open deur moet me afschrikken, maar het omgekeerde gebeurt: het is alsof ik aan mijn middel door lange vingers naar buiten word gehaald, alsof ik een draad ben aan de punt van een haaknaald. Ik sta buiten en ik zie mijn adem.

Ik ga naar buiten omdat het pad en de tuin er anders bij liggen dan gewoonlijk: duister maar met een glinstering, alsof er laag licht op is achtergebleven, resten van de dag die zich niet bijtijds hebben kunnen

losmaken. Dus loop ik de treetjes voor de hordeur af. Er zijn geen sterren en er is geen maan. Het water ligt verderop, voorbij het keienmuurtje. De vijver is overdag zwart, dus komt het me vreemd voor dat ik hem in het donker kan zien. Toch is het de vijver, hij fluoresceert om volk te lokken.

Ik moet een eind langs het muurtje lopen, want het is te hoog voor me. Ik kijk om me heen, ik ben op mijn hoede, misschien hoor ik iets in de kornoelje? Ik ben nooit eerder 's nachts buiten geweest, maar ik voel geen angst, want ik ben niet alleen. Ik volg het spoor van iemand die voor me uit loopt. In het rugpand van mijn pyjama zit nog de warmte van mijn matras, maar ik heb nog niet aan mijn rug gedacht of de warmte is verdwenen. Er komt iets anders voor in de plaats, geen kou maar gevoelloosheid. Als ik geen rug voel hoef ik ook niet over mijn schouder te kijken, naar de leegte die ik achter me laat, naar de geluiden die ik misschien hoor.

Ik weet dat het water beweegt. Het klinkt als in de zomer wanneer Ilana naar het midden schuift en ik op de uitkijk sta. Niemand mag haar zien in haar badpak, ik moet hard roepen wanneer er iemand aan komt – er komt nooit iemand. Als ze haar voet verplaatst stijgt er prut op. Dat wil ze niet, dus staat ze stil tot het weer neerdaalt, en dan wordt het water kalm, maar nooit zo bewegingloos als wanneer Ilana níet roerloos in het water staat.

Gehijg weerklinkt vanaf het wateroppervlak. Ik ga

niet dichterbij dan de rand waar zich de krabbetjes hebben ingegraven, mijn voeten zijn al nat, en meer kou verdraag ik niet. Er klikt iets, als tanden die klapperen. De geluiden komen niet van een beest of iets anders om bang voor te zijn. Ze komen van een mens, een vrouw, een moeder. De ademhaling aan het wateroppervlak verandert niets aan wat ik weet: ik behoor aan niemand meer toe, het huis en de tuin zijn verlaten. Ik kan alleen maar hopen dat het leven terugkeert, dat het spijt krijgt van zijn vertrek.

De dingen gebeuren niet vanzelf, daar ben ik me van bewust. Ik moet dit aanpakken, ik moet iets doen tegen het zwart dat me omhult. Met een kreet trap ik zo hard als ik kan in de waterspiegel. Modderspatten zijn het gevolg, maar goddank ook geklots. Het midden van de vijver verroert zich. Iets richt zich op, er klinkt gehoest, en lange slagen van armen en benen.

Ze komt uit het water. Ze zit onder de modder. In haar haren, op haar schouders, op het geborduurde borststuk van haar nachtjapon zit eendekroos. ‘O, kleintje,’ zegt ze als ze op adem is gekomen. ‘Kom hier. Kom dichterbij me staan. Ik dacht echt dat je sliep. Het was niet de bedoeling dat je achter me aan kwam. Je zult het wel koud hebben zo zonder jas, heb je het niet koud?’ Ze kijkt over het water. Haar kijken is anders dan het mijne. Hoewel ze tuurt lijkt haar lijf vooral bezig met het bij elkaar houden van haar schouderbladen. Het water drupt uit de panden van haar japon. De kou straalt van haar af. Ze weet het en raakt me niet aan.

Ze slaat haar armen om zich heen en loopt het pad op. ‘Nu moet ik dit weer allemaal uitleggen, hè.’ Ik bevind me al voor haar, het lijkt alsof ze me achterna zit. Als ik sneller ga, blijft ze me op de hielen zitten. Op het eind stap ik zo flink door dat mijn tred de plankieren van het gangpad doen daveren.

‘Nu denk je weer dat je mama aan het flippen is, nietwaar?’ zegt ze. ‘Is dat wat je van me denkt?’ De lichten in het huis zijn nog altijd aan, de deur staat nog wijdoopen. Ilana zou hem dicht hebben gedaan, maar Ilana is er niet.

Haar stem klinkt dichtbij. Als ik nog lang doorloop zal ze haar hand uitstrekken. Ze zal me met koude vingers bij de schouders grijpen. Voor ze me aanraakt heb ik al het gevoel dat ze aan me vast hangt, dat ik haar achter me aan zeul. Ik moet me omkeren en haar van me losmaken, haar vingers één voor één ombuigen en haar grip ontspannen, maar in mij is geen kracht, niet om te blijven staan en niet om haar te vragen me naar binnen te laten gaan.

Omdat ik talm zien haar vingertoppen hun kans. Ze geven me een duw in de rug, het licht in en de warmte van de kachels.

Ik weet wat ze zal doen. Ze zal het bad laten vollopen en erin gaan zitten. Ze zal haar haren steil naar beneden kammen en met me praten alsof ik een volwassen vrouw ben. Ze zal me vragen bij haar in het water te komen.

Ik schreeuw het uit. Ik brul als mijn voet het bad-

water raakt en jammer dat het te warm is, veel te warm, dat mijn vel schroeit. Ik trek met een ruk mijn been weer omhoog, grijp naar mijn tenen en strijk erover. Zo snel ik kan krab ik mezelf zodat mijn huid rood wordt en ik kan zeggen: 'Zie je wel, dit is héét, nou heb ik zelf nodig.'

'Arm kind, nu heb je nog pijn ook,' zegt mijn moeder, maar ik sta al tegen het raam, waar het vocht vanaf druipt. De plastic vensterbank is kil als marmer tegen mijn dijen, maar het is beter dan het water met haar te delen; het is heet en vuil, het schuim van de zeep kleurt bruin.

Ze kijkt langs me heen. Zelfs in bad houdt ze een zakdoek in haar vuist, waar ze nu en dan in snuit. 'Zie jij dat ook, kindje, die dingen die door de badkamer drijven? Ze zijn zwart en rond, en als ik ze wil bekijken schuiven ze weg. Mijn oog kan ze niet inhalen.' Ik doe geen moeite om met haar mee te kijken. Ze ziet zo veel dingen die ik niet zie. Ik kijk vooral naar de damp die uit haar opstijgt, en naar de beslijkte nachtjapon op de grond. In het hoopje met haar kleren van die dag vind ik haar wollen spencer en trek hem aan.

Haar vel maakt een piepend geluid over het email. Ze laat haar rug langs de badrand schuiven, tot haar hoofd op haar gezicht na onder het badwater verdwenen is. Ze kan me niet horen, dus ik vertel niet dat ik straks niet bij haar in bed wil omdat ze me de stuipen op het lijf jaagt.

Ik krijg het maar niet warm, zij evenmin. We zitten tegen elkaar aan in de bergère. Ze rookt haar sigaret voor het slapengaan. Om mijn gedachten te verzetten vertelt ze over ditjes en datjes. Ik doe alsof ik luister, maar mijn hoofd is te vol van de herinnering aan haar verschijning aan de kant van de vijver, met het kroos en haar natte haren. Het liefst zou ik haar vragen me in de andere kamer te leggen, maar Ilana is er niet, en zonder Ilana is ook de andere kamer eng, dus zwijg ik.

‘Voel je dat,’ zegt ze, ‘hoe mijn hart bonkt in mijn rug?’ Ze heeft opnieuw een katoenen nachtkleed aan, het lijkt op het vorige maar heeft parelmoeren knopen. Ik draag haar spencer, mijn handen diep in de zakken waarvan kruimels de naad vullen. Hij prikt, meer nog: hij bijt. De kat heeft erop geslapen, er zitten vlooien in, ik zie zwarte puntjes van de wol naar mijn huid springen. Ik kreun en krab door de voering van mijn zakken heen.

‘Dat is omdat mijn bloed nu in actie is,’ zegt ze.

Ik voel inderdaad rumoer in haar rug, maar het is geen hartslag, eerder een onvast gerammel ter hoogte van haar borstkas. Ze blijft maar rillen, dus geef ik haar de spencer. Ik slaap vannacht bij haar, ik stel het zelf voor.

Ik schuif afwisselend dichterbij en verder van haar weg, steeds weer gestoord door de bewegingen die ze maakt in bed, maar ook benieuwd naar de geur van haar mond. Mij hindert het lampje opzij tegen het

gordijn, maar zij kan niet zonder. Het diepe donker vindt ze te angstaanjagend.

‘Is het waar dat je op school gezegd heb dat ik dood wil?’

Ik houd me stil in het hol van onze dekens. Ik luister naar het kraken van het linnen aan mijn oor.

‘Niets van waar, ik wil leven. Kou doet mijn bloed stromen. Leef je dan niet juist nog meer, als je bloed stroomt?’

Ik klem mijn ogen stijf dicht. Ik wil niet dat ze probeert me te troosten. Mijn angst is me heilig. Van alles wat ik heb is dat waar ik het meest zeker van ben, omdat het me nooit verlaat. Ik denk intens aan haar ingetrokken lippen en haar kleurloze wangen.

‘Dat is toch ook waarom je jij jas niet aan wil om naar school te gaan? Omdat je gelooft dat kou goed is voor je bloed?’ Ze stoot me aan en giechelt. Ze geeft me een knipoog alsof we gelijken zijn, maar ik zie de overeenkomst niet. Alles zegt me dat het beter is om niet te worden zoals zij.

Er is iets mis met haar bloedvaten. Ik heb haar er aan de telefoon over horen praten, over de haarvaten die haar goede oog niet langer doorbloeden. Ze ziet lichtflitsen, schreeuwt ze naar haar zus aan de andere kant van de oceaan. Ik speel met de kat en luister naar haar precieze beschrijving. Ik onthoud de woorden ‘retina’ en ‘cornea’.

Voor Ilana maakt ze een tekening. ‘Zo ziet een oog eruit.’ Ze neemt een boek uit het rek. Ze legt het open bij een bladzijde waarop iets staat wat eruit ziet als een

knikker, kogelrond en glazig, met een gekleurd hart. Ik doe mijn best om me de afbeelding niet te herinneren.

Bij iedere beweging die ze maakt trekt ze de kou onder de deken. Ze gooit haar armen op en doet me verstijven als ze zegt: ‘Dit was niet goed van me. Dit moet ik niet meer doen. Ik ben het soort vrouw dat niet weet dat ze gelukkig is, gezegend zelfs.’ Ze legt haar hand vlak naast mijn gezicht op het oorkussen. Ze pulkt aan de boord van de kussensloop die in de was is gerafeld. Natte haartjes reiken van haar hoofd tot bij mij, maar ik raak ze niet aan. Dus slaapt ze in, als een soort wraak. Ze laat me liggen met de geluiden die op je af komen als het stil is, het zoemen van de lucht, en daaronder bij momenten het fluiten van je oren, zo hoog en apart dat het makkelijk is er je gedachten op vast te zetten.

Iedere keer als ik mijn ogen open doe is ze er weer.

‘Laat ze te moe zijn,’ prevel ik, ‘te moe om naar me om te kijken, te moe om in de vijver te gaan staan.’ Haar wimpers zijn na een paar minuten al verkleefd, dus ze zal ze haar ogen niet meer open doen, ook niet per ongeluk in haar droom. En de slaap maakt haar warm, zo heet dat ik van haar wegschuif, afkerig van zo onverwacht veel gloed uit haar lijf.

Ik denk terug aan de zomer. We zitten aan de vijver. Ilana woont nog bij ons. Het koren om het huis is gemaaid, alleen de stoppels staan nog op de velden. Vo-

gels komen drinken op deze laatste plek waar nog water is. Het is de periode van mijn bloedneus. Ik bloed zowat elke dag. Het ligt aan het neuspeuteren, beweert Ilana. Wat zou het. Als de zon hoog staat hoef ik maar te huppen en de druppels vallen op mijn borst. De dokter brandt de ader in mijn neus een keertje dicht, maar het helpt niet. Andere aders breken en het bloed blijft komen. Mijn moeder stelt het, vangt de spatten op alsof het topazen zijn.

Ze wil ze op de foto hebben. Eerder fotografeerde ze al de krabbetjes op mijn arm, en nu wil ze de bloedvlekken op mijn kin en op mijn shirt hebben. Als ze de vormen vastzet worden ze leesbaar, denkt ze. Ze ziet sinds een paar jaar alleen nog maar met één oog, het andere draait plichtmatig mee. De lens helpt haar vast te kijken, de diepte te zien die ze van vroeger gewoon is. Ik moet stokstijf blijven staan, de zakdoek voor me uit. Het duurt lang, het bloed droogt op mijn kin en jeukt.

Daarna wil ze Ilana fotograferen, maar die heft haar elleboog voor haar gezicht en draait zich met een ruk om, de rug naar ons toe.

Mijn moeder ademt hoorbaar uit. Ze laat haar fototoestel zakken. Ze haalt het schouderriempje over haar hoofd, schroeft de lens los en stopt hem in de hoes. 'Het geeft niet, Ilana,' zegt ze, 'ik ben bij de dokter geweest. Hij vertelde me dat mijn andere oog ook is aangetast. Als het tegenzit heb ik binnenkort aan foto's toch niets meer.'

Ik gooi de deken van me af. In de rode spencer ligt ze nu te stomen. Ik ruik de geur van haar badzeep. Ik wil warm worden, maar niet zo warm. Zonder een geluid te maken sluip ik naar de linnenkast waar mijn jas hangt. Het is de voorbije dagen fris geworden, maar ik heb hem niet willen dragen. Er zit een gat in de jaszak. Een knikker waar ik mee speelde is er doorheen gegaan. Nu dwaalt hij rond in de zoom en jaagt me schrik aan: als ik er per ongeluk op ga zitten is de pijn zo snerpnd dat hij mij de adem afsnijdt.

Ze denkt dat ik de jas niet aan wil omdat hij naar het oude hout van de kast ruikt. Als ze hem in de wastrommel gooit gaat de knikker mee. Na het drogen strijkt ze de voering; ze schuift de zool van het ijzer om de knikker heen. Hij laat een afdruk achter, maar zodra ze me de jas aanreikt rolt de knikker verder, altijd op weg tussen de twee kanten van de rits.

Ik neem de jas zonder veel geluid te maken van de klee­r­han­ger en houd hem tegen me aan. Ik hoef hem maar te voelen en de angst voor wat Ilana kort voor haar vertrek heeft gezegd overvalt me. Ze zei: 'Ik ga weg. Ik kan het niet hebben hoe ze me keurt. Ze vindt me te dun, niet mooi, helemaal niet op haar lijken. Alsof ik het kan helpen. Ik heb mezelf niet gemaakt. Haar oog volgt je, zelfs als ze niet kijkt. Zonder dat je het merkt haakt ze het aan je vast en het reist met je mee, waar je ook gaat, zoals kliskruid.'

Met de jas tegen me aan sluip ik nu naar de bergère. Nog even ga ik erin zitten om naar mijn moeder te kijken. Haar borst rijst en daalt. In het licht van de

maan vertoont haar gezicht vouwen die ik niet eerder heb opgemerkt, slapte rond haar mond en onder haar ogen. Haar hoofd ligt zo ver opzij dat haar sleutelbeen als een poppenarmpje uit haar halsopening steekt.

Het gebeurt nu, weet ik. Op dit moment vormen zich de nieuwe vaatjes. Ze groeien langs het glasvocht, vertakken daar wijd en rood, maar deugen niet. Ze zegt het veel te luid in de telefoon: 'Het is de onzekerheid, Kathy! Niet kunnen zien is vast minder erg dan erop wachten. Het is zoals 's nachts door de gang lopen en weten dat het licht zal uitgaan. Het maakt me onuitstaanbaar, Ilana werd er gek van.'

Ter hoogte van haar wang ligt in een prop haar zakdoek. Haar neus is kurkdroog, maar uit haar mond loopt een draadje vocht. De vlooiën in de spencer hinderen haar, ze krabt zich in haar slaap. Als ze blind is, denk ik als ik naar haar kijk, is ze verlost. Dan gaat ze de tuin niet meer in. Dan blijft ze voorgoed in het huis. De vijver kan ze dan niet meer vinden.

Met mijn ene hand duw ik zachtjes tegen de leuning van de bergère. Ik buig voorover en leg de zoom van mijn jas onder zijn leeuwenpoot. Dan laat ik de bergère zakken. Ik schuif en schik tot de poot precies op de knikker staat. Dan duw ik zo hard ik kan op de zitting. De knikker maakt een schrapend geluid. Hij schiet onder de poot uit, verder de jaszoom in. Maar ik begin opnieuw, klim op de zitting, wiebel zacht heen en weer, net zo lang tot iets breekt, en ik alleen nog brokken voel.

Ik ben te rumoerig geweest. De wol in de matras knarpt. Mijn moeder slaat de deken weg. Ze richt zich half op, de ogen wijdopen. Ik kijk verschrikt terug.

‘Ik heb je blind gemaakt,’ fluister ik.

‘Uh?’ antwoordt ze.

Ze ziet me niet, merk ik. Ze schuift haar elleboog terug naar beneden en gaat weer liggen. Haar oogleden sluiten zich. Met haar gezicht naar me toe slaapt ze verder.

Dus pak ik de jas van de grond en trek hem aan. Het lukt, ik ben niet bang. Ik open de kamerdeur. Ik luister naar de stilte op de gang. Ik loop naar de trap, blijf even aan de rand van de bovenste trede staan, hoog boven de afgrond waarvan ik in het donker de diepte niet kan zien. Mijn jas voelt weer als vroeger, de tijd dat Ilana nog bij ons woonde: de viltkraag zacht in mijn nek, de rekbare manchetten warm aan mijn polsen. Ik kan het hele huis door tot aan de bijkeuken, de deur en de hordeur uit, blootsvoets de tuin in tot aan de vijver. Ik ben alleen; haar oog reist niet meer met me mee.

Het licht heeft de vijver losgelaten. Hij is weer zwart zoals het hoort. Dus hoef ik niet voorbij het stenen muurtje. Ik sta roerloos maar krijg het niet koud. Achter me is het huis, en in het huis mijn moeder, veilig opgesloten in haar duisternis. Als straks de dag aanbreekt legt ze haar hand op mijn schouder. Ze volgt me waar ik ga. Alleen in haar dromen kan ze me zien.